

SOCIAL- OCH MILJÖUTSKOTTETS BETÄNKANDE

Ny landskapslag om naturvård

1997-98

1996-97

nr 3

FR nr 26

SAMMANFATTNING

Landskapsstyrelsens förslag

Landskapsstyrelsen föreslår att lagtinget antar en ny landskapslag om naturvård som ersätter den gällande landskapslagen om naturvård. Lagförslaget innehåller bl.a. regler avsedda att tillämpas vid upprättandet av EG:s Natura 2000-nätverk i landskapet. Förutom det art- och områdesskydd som finns i den gällande lagen föreslår landskapsstyrelsen att ett biotopskydd införs. Landskapsstyrelsen skall med stöd av lagen kunna förklara vissa biotoper som särskilt skyddsvärda. Vidare utvidgas reglerna för täktverksamhet till att gälla även sådant sprängningsarbete som hittills varit oreglerat. Landskapsstyrelsen föreslår också att en nedre gräns införs för landskapets ersättningsskyldighet för de inskränkningar i markanvändningen som görs med stöd av lagen. Full ersättning skall dock betalas ut till en fastighetsägare som genom ett beslut åsamkas olägenhet som inte är ringa.

Utskottets förslag

Utskottet tillstyrker landskapsstyrelsens förslag med vissa ändringar.

UTSKOTTETS SYNPUNKTER

Allmän motivering

Lagens tillämpningsområde och syfte

Naturvårdslagen är avsedd att omfatta såväl den levande naturen (den biotiska) som den icke levande delen av naturen (den abiotiska). Naturvårdslagens målsättningar förverkligas genom att vårda naturen inklusive landskapsbilden, genom att bevara den biologiska mångfalden och genom att stödja ett hållbart nyttjande av naturtillgångarna och naturmiljön. De verktyg som naturvårdslagen erbjuder för att förverkliga dessa målsättningar är främst fredningsbestämmelser och tillståndskrav för vissa verksamheter. I konformitet med de internationella konventioner på naturvårdsområdet, som lagtinget lämnat sitt bifall till, omfattar lagförslaget alla delar av den levande naturen. Begreppet biologisk mångfald avser variationsrikedomen bland levande organismer av alla ursprung. Lagen skall således tillämpas på såväl landbaserade som marina och andra akvatiska ekosystem. Detta innebär att en sjö eller en strand kan skyddas som naturreservat så att arter både på land, i vattenlinjen och under vattnet omfattas av skyddet.

Utskottet har noterat att den föreslagna formuleringen i 1 § 2 punkten oavsiktligt begränsar tillämpningen av fredningsbestämmelserna till den levande delen av naturen. Begreppet biologisk

mångfald kan inte anses inbegripa geologiska och geomorfologiska formationer såsom stenåkrar, sandformationer och berg. I den mån sådana formationer finns i biotoper med en fredad växt- eller djurart eller i särskilt skyddsvärda biotoper så är givetvis också den icke levande delen av naturen fredad så länge denna utgör en förutsättning för den fredade artens eller biotopens existens. Det framgår dock av framställningens 6 § att landskapsstyrelsen inte haft för avsikt att begränsa tillämpningen av fredningsbestämmelserna till den levande delen av naturen. Liksom i den gällande naturvårdslagen skall t.ex. stenåkrar eller stenmalar kunna fredas för sin egen skull och inte enbart på grund av det växt eller djurliv som finns där. Utskottet föreslår därför att 1 § i framställningen ändras.

Den biologiska mångfalden

Utskottet finner att naturvårdslagen endast är en av många lagar som påverkar den biologiska mångfalden i landskapet. Sådana lagar vars tillämpning i större eller mindre grad förändrar förutsättningarna för den biologiska mångfalden är lagstiftning om produktion eller lagar om det allmännas verksamhet t.ex. skogsvårdslagen, vattenlagstiftning, väglagstiftning och bygglagstiftning. Dessa lagar inverkar också på landskapsbilden som skall vårdas enligt naturvårdslagens syftesparagraf. För att den biologiska mångfalden på ett uthålligt sätt skall bevaras bör naturvårdslagens målsättningar alltid beaktas vid tillämpningen av annan lagstiftning. Lagarna som styr produktion bör dessutom givetvis vara samstämmiga med naturvårdslagen. Olika typer av stödformer kan också användas som styrmedel för att uppnå en hållbar utveckling med tanke på den biologiska mångfalden. På så vis kan man samtidigt minska antalet förbud.

Skogsbruket och naturvården

Utskottet konstaterar att förslaget till ny naturvårdslag innebär vissa förändringar för skogsbruksnäringen. Näringen har den jämförelsevis största inverkan på den biologiska mångfalden. Det beräknas att ca. 40 procent av de kända hotade arterna finns i s.k. gammel skogar. Både i den nyligen antagna landskapslagen om skogsvård, som är en näringslag, och förslaget till ny naturvårdslag ökar kraven på miljöhänsyn i skogsbruket. Enligt skogsvårdslagen skall naturvårdslagen gälla framom skogsvårdslagen. De ökade kraven på miljöhänsyn leder bl.a. till att de som idkar skogsbruk kan behöva utbildning eller information om skyddsvärda arter och biotoper samt vilka åtgärder som kan riskera dessas fortbestånd. Den förnyelseplan som görs upp enligt skogsvårdslagen skall bl.a. innehålla en naturvårdsdel. Utskottet noterar att Ålands skogsvårdsförenings verksamhet direkt berörs av de nya lagarna. Föreningens uppgift är bl.a. att ge skogsägaren råd i samband med avverkningar. De nya skyddsbestämmelserna kommer att innebära en del merarbete för föreningens anställda.

Det är enligt utskottet viktigt att skogsägarna känner att de är delaktiga i de beslut som rör deras näringsfång. Utskottet är av uppfattningen att skogsägarna i regel känner ansvar för den biologiska mångfalden, men konstaterar att en hotad arts livsmiljö vid något tillfälle oavsiktligt har förstörts på grund av okunskap. För att undvika sådana situationer bör det finnas en beredskap att snabbt

informera skogsägare eller entreprenörer om förekomsten av särskilt skyddsvärda arter och biotopers förekomst samt att vid behov ge råd om hur nära den hotade arten en aktuell åtgärd kan vidtas. Vissa instanser bör därför ha tillgång till kartor och beskrivningar av särskilt skyddsvärda arter och biotoper. Detta material måste regelbundet uppdateras för att vara aktuellt. Tillräckliga resurser bör därför avsättas t.ex. för inventeringar. Utskottet har dock erfarit att kartor med uppgifter om områden som fredats för att skydda en hotad art kan visa vägen för s.k. plundrare. En lösning skulle kunna vara att begränsa spridningen av uppgifter om hotade arters lokaler. Skogsbruksidkare och entreprenörer bör dock ha tillgång till kartor med sådana uppgifter för att kunna vidta försiktighetsåtgärder i känsliga områden. Utskottet anser att landskapsstyrelsen bör överväga åtgärder för att förhindra att uppgifter om särskilt skyddsvärda arter sprids på ett sådant sätt att de utan svårighet kan utnyttjas i brottsligt syfte.

Vård av kulturmarker

Utskottet finner att den biologiska mångfalden i landskapet intimt hänger ihop med vården av kulturmarkerna. Av de hotade arterna beräknas ca. 18 procent finnas i kulturmiljöer. Utskottet konstaterar att förslaget till ny naturvårdslag inte är ett instrument som kan förhindra den pågående utarmningen av den biologiska mångfalden i dessa områden. För att bevara den biologiska mångfalden i kulturlandskapet måste markerna aktivt brukas på ett sätt som gynnar de arter som trivs där. Enligt utskottets mening bör man sträva efter att kulturmarkerna bevaras på ett traditionellt och naturligt sätt genom att stödja t.ex. djurhållning. Det är knappast ändamålsenligt eller ekonomiskt att i ett längre tidsperspektiv röja allt större arealer kulturmark för hand.

Täkter

Utskottet konstaterar att den som öppnar en täkt åläggs att återställa området efter täktverksamhetens upphörande. Enligt utskottets mening är det inte möjligt att återställa ett område som nyttjats för täktverksamhet till ursprungligt skick. Återställa skall därför förstås som ett åläggande att iordningställa området så att landskapsbilden inte förfulas eller att skada eller fara för skada för omgivningen uppstår. I övrigt skall täktplanen och villkoren i täkttillståndet följas. De allmänna aktsamhetsreglerna i lagens 2 och 31 §§ gäller dessutom alla täkter oavsett om tillståndsplikt är föreskriven. Detta innebär bl.a. att även husbehovstäkter skall återställas när tagandet av material ur täkten upphör.

Utvidgad besvär rätt

I rikets naturvårdslag som trädde i kraft den 1 januari i år (FFS 1096/1996) utvidgas besvär rätten vid vissa typer av beslut till att omfatta kommuner och registrerade lokala och regionala sammanslutningar vars syfte är att främja naturvården eller miljövården. Sådana registrerade sammanslutningar kan enligt detaljmotiveringen till bestämmelsen också vara byalag eller hembygdsföreningar. Detta är en väsentlig utvidgning av besvär rätten i naturvårdsfrågor som kan härledas ur regeringsformens 14 a § enligt vilken det allmänna skall verka för att alla skall ha möjlighet att påverka beslutsfattandet i frågor som gäller den egna livsmiljön. Bestämmelser om besvär rätten

är en del av rättskipningen som enligt självstyrelselagens 27 § 23 punkten hör till rikets lagstiftningsbehörighet.

Förverkande

I framställningen ingår en bestämmelse om förverkande. Enligt bestämmelsen skall det som erhållits genom en enligt lagförslaget otillåten gärning dömas förverkat till staten. Förverkande är en straffpåföljd som enligt självstyrelselagen 27 § 23 punkten hör till rikets lagstiftningsbehörighet. Bestämmelsen är intagen med stöd av självstyrelselagens 19 § 3 mom. för att uppnå enhetlighet och överskådlighet. Utskottet föreslår att landskapsstyrelsen i samband med översynen av självstyrelselagen överväger att ta upp frågan om en överföring av rätten till det förverkade från staten till landskapet.

Detaljmotivering

1 § Utskottet föreslår att 2 punkten ändras så att syftet med lagen, förutom den biologiska mångfalden, även innefattar bevarandet av den icke levande delen av naturen.

Att vårda och bevara naturen inkluderar även att vårda och bevara naturens estetiska värden.

2-3 §§ Ändringsförslagen är av språklig natur.

5 § I bestämmelsen används begreppet ekosystem som inte definieras i 3 §. Ett ekosystem anses vara ett system i vilket de levande organismerna samspelar med varandra och med den icke levande omvärlden. Systemets storlek kan variera från mikromiljö till att omfatta hela jordklotet. Det som utmärker ett ekosystem är att både strukturer såsom producenter, konsumenter, abiotiska faktorer och funktioner samspelar och att samspelen är större inom systemet än mellan systemet och omvärlden. Utskottet har inte ansett det nödvändigt att definiera begreppet i lagtexten. Övriga ändringsförslag är av språklig natur.

6 § Med stöd av bestämmelsen kan stenåkrar fredas. Utskottet har noterat att språkbruket vad gäller stenåkrar varierar. För stenåkrar är även begreppet stenmal vanligt. Ändringsförslagen är av språklig natur.

7 § Ändringsförslagen är av språklig natur.

8 § Enligt 1 mom. skall landskapsstyrelsen höra en kommun som berörs av ett fredningsbeslut innan beslutet fattas. Kommunen ges därmed möjlighet att informera landskapsstyrelsen om kommunens eventuella planering av det område och omgivning som berörs av fredningsbeslutet så att planeringen vid behov kan beaktas i beslutet.

9 § Ändringsförslagen är av språklig natur.

10 § Enligt bestämmelsen kan landskapsstyrelsen i vissa fall arrendera ett område i syfte att inrätta området som naturreservat. Om fastighetsägaren överlåter området under arrendetiden binder arrendeavtalet en senare förvärvare av området med stöd av jordlegolagen (FFS 258/1966) som är tillämplig i landskapet enligt landskapslagen om tillämpning av jordlegolagen i landskapet Åland (18/69).

11-15 §§ Ändringsförslagen är av språklig natur.

16 § I landskapsstyrelsens förslag används begreppet "mångformigheten i naturen". För att uppnå enhetlighet föreslår utskottet att begreppet byts ut till det synonyma begreppet "naturens mångfald" som används i 1 §. Övriga ändringsförslag är av språklig natur.

17 § Utskottet tillstyrker efter omröstning landskapsstyrelsens förslag. Beslutet biträdades av vice ordföranden Harry Eriksson och ledamöterna Mattsson och Pehrsson.

18 § Ändringsförslaget är av språklig natur.

19 § Bestämmelsen reglerar införsel och spridning av främmande växt- och djurarter i landskapet. Utanför bestämmelsens tillämpningsområde ligger spridning av växt- eller djurart som förekommer naturligt i landskapet.

I 2 mom. undantas sådan plantering och sådd av träd som regleras i annan lagstiftning från tillståndsplikt. Utskottet konstaterar att lagtinget den 8 december 1997 antog en ny landskapslag om skogsvård som bl.a. reglerar anläggandet av skogsbestånd.

I övrigt föreslås en ändring i förtydligande syfte.

21, 23-24, 26 §§ Ändringsförslagen är av språklig natur.

27 § Bestämmelsen hindrar inte utmärkning av farled eller skogsstämpling eller andra enligt lag tillåtna åtgärder. Enligt utskottet skall det också vara möjligt att utmärka t.ex. vandringsleder eller naturstigar inom ramen för lagens målsättning att vårda naturen inklusive landskapsbilden om det görs i uppenbart skäligt syfte eller med stöd av lag.

28 § Utskottet konstaterar att bestämmelsen är straffsanktionerad genom 41 § 3 punkten. Den som skräpar ned i strid mot bestämmelsen gör sig skyldig till naturvårdsförseelse och skall dömas till böter. Kommunen skall övervaka att bestämmelsen efterlevs. Det innebär bl.a. att kommunen skall anmäla eventuella brott mot bestämmelsen till polismyndigheten. Polisen har även en allmän

skyldighet att övervaka att gällande lagar efterlevs.

En ändring föreslås i förtydligande syfte. I övrigt föreslås en ändring av språklig natur.

29 § Utskottet konstaterar att byggnader som förfaller inte alltid anses vara fula. Det är en bedömningsfråga.

31-36 §§ Ändringsförslagen är av språklig natur.

37 § Utskottet har erfarit att pågående rättsprocesser kan komma att klarlägga vissa problem knutna till inlösningskrav och värderingsfrågor. Utskottet anser därför att landskapsstyrelsen bör överväga att anta normer för värdering av ett område som skall inlösas.

38-39, 41-45, 47-48, 51 §§ Ändringsförslagen är av språklig natur.

ÄRENDETS BEHANDLING

Lagtinget har den 21 maj 1997 inbegärt social- och miljöutskottets yttrande över framställningen.

Utskottet har den 7 maj 1997 hållit ett gemensamt sammanträde med näringsutskottet för att koordinera behandlingen av förslagen till ny skogsvårds- och naturvårdslagstiftning.

Utskottet har i ärendet hört landskapsstyrelseledamoten Gun Carlsson, lagberedningssekreteraren Diana Mörn, miljövårdsintendenten Håkan Kulves, naturvårdskonsulenten Jörgen Eriksson, kommundirektören Robert Lindfors, professorn Carl-Adam Haeggström vid Helsingfors universitet, biologen Håkan Slotte, skogsvårdsinstruktören Göran Forsgård i Ålands Skogsvårdsförening r.f., vice ordföranden Annette Larson i Ålands Natur och Miljö r.f., ordföranden Gard Häggblom i delegationen för Ålands Lantmannagillen samt kommunteknikern Christer Johansson och läraren Göran Andersson.

Utskottet har vidare begärt in skriftliga utlåtanden över lagförslaget från Societas pro Favna et Flora Fennica och docent Torsten Stjernberg vid Helsingfors universitet.

Ledamoten Beijar har lämnat en reservation till betänkandet. Vidare har ordföranden Erland och ledamoten Beijar lämnat en gemensam reservation till betänkandet.

I ärendets avgörande behandling deltog ordföranden Erland, vice ordföranden Harry Eriksson samt medlemmarna Beijar, Pehrsson och Mattsson.

UTSKOTTETS FÖRSLAG

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet

att Lagtinget måtte anta det i framställning-
en ingående lagförslaget med följande ä-
ndringar:

LANDSKAPSLAG om naturvård

(Ingressen lika som i framställningen).

1 kap.

Inledande bestämmelser

1 §

Lagens syfte

Syftet med denna lag är

- 1) att vårda naturen inklusive landskapsbilden;
 - 2) att bevara *naturens mångfald* samt
 - 3) att stödja ett hållbart nyttjande av naturtillgångarna och naturmiljön.
- (2 mom. lika som i framställningen).

2 §

Ansvarsregler

(1 mom. lika som i framställningen).

Vid all slags verksamhet skall förfaras så att *skada undviks på naturen inklusive landskapsbilden där det är möjligt*. Kan sådan skada inte undvikas skall de åtgärder vidtas som behövs för att motverka eller minska skadan, om det kan ske utan oskäligen kostnader.

3 §

Definitioner

I denna lag avses med

biotop: ett område i naturen där ett visst växt- eller djursamhälle förekommer;

biologisk mångfald: variationsrikedomen bland levande organismer och de biotoper i vilka de förekommer;

hållbart nyttjande: att nyttja naturresurserna och den biologiska mångfalden på ett sätt och i en utsträckning som inte leder till en långsiktig minskning av naturresurserna och den biologiska mångfalden.

4 §

(Lika som i framställningen).

2 kap. Fredning av områden

5 §

Naturreservat

Om det i ett område förekommer en art, en biotop eller ett ekosystem som är sällsynt eller om ett område är av särskild betydelse för kännedomen om landskapets natur eller representativt för en viss naturtyp kan området fredas genom att inrättas som naturreservat.

Ett naturreservat (uteslutning) inrättas inte inom *ett* område för vilket stads- eller byggnadsplan fastställts.

6 §

Naturminne

En naturbildning som bör bevaras på grund av sin betydelse för kännedomen om landskapets natur, sin skönhet eller märkliga beskaffenhet kan fredas som naturminne. *Fredningen (uteslutning)* kan även innefatta ett sådant markområde omkring *naturbildningen* som krävs för att bevara dess särart och betydelse.

7 §

Tillfälligt åtgärdsförbud

När fråga uppkommit om inrättande av *ett* naturreservat eller om skydd av *ett* område enligt 21 § 4 mom. kan landskapsstyrelsen förbjuda att området används på ett sådant sätt som medför att områdets skyddsvärde reduceras (tillfälligt åtgärdsförbud). Ett tillfälligt åtgärdsförbud enligt denna paragraf kan utfärdas för högst två år. Om särskilda skäl föreligger kan dock åtgärdsförbudets giltighetstid förlängas med ytterligare ett år. Innan beslut fattas om *ett* tillfälligt åtgärdsförbud eller om förlängning av dess giltighetstid skall fastighetsägaren beredas möjlighet att yttra sig.

Ett tillfälligt åtgärdsförbud *enligt* denna paragraf utfärdas inte *då inrättandet* av *ett* naturreservat sker genom expropriation.

8 §

Fredningsbeslut (uteslutning)

Landskapsstyrelsen fattar beslut om inrättande av naturreservat och fredning av naturminne (fredningsbeslut). Innan *ett* fredningsbeslut fattas skall kommunen höras.

I *fredningsbeslutet* skall *ändamålet med fredningen anges* samt nödvändiga begränsningar i rätten att utnyttja området (åtgärdsbegränsning). Åtgärdsbegränsningen i ett område får inte vara större än vad som krävs för att trygga ändamålet med fredningen. I *fredningsbeslutet* kan även *undantag från åtgärdsbegränsningar anges*.

Ett område som ägs av annan än landskapet inrättas som naturreservat eller naturminne med fastighetsägarens samtycke.

Ett fredningsbeslut är i kraft oberoende av att området byter ägare. *Ett* fredningsbeslut leder inte till inskränkning av särskild rätt som förvärvats innan beslutet kungjorts.

9 §

Enskilda undantag från åtgärdsbegränsning

Landskapsstyrelsen kan för vetenskapliga ändamål i enskilda fall medge undantag från en åtgärdsbegränsning inom ett fredat område.

Fastighetsägaren skall underrättas om undantag som avses i 1 mom. när sådana medges inom ett område som ägs av enskild. Ifråga om ingrepp av mer omfattande karaktär skall fastighetsägaren beredas möjlighet att yttra sig innan undantag medges.

10 §

Naturresevat inom arrenderat område

I enskilda fall och om inga andra möjligheter till fredning finns kan ett naturresevat inrättas inom ett område som landskapsstyrelsen arrenderat för detta ändamål. Fredningstiden omfattar tiden för arrendet och skall vara minst tio år.

11 §

Tillsyn och skötsel

Tillsynen över naturresevat och naturminnen åligger landskapsstyrelsen.

Skötseln av naturresevat och naturminnen ankommer på landskapsstyrelsen. Skötseln av ett naturresevat eller ett naturminne som innehas av enskild kan dock genom avtal överlåtas till fastighetsägaren.

12 §

Upphävande av fredningsbeslut

Ett fredningsbeslut får upphävas endast om områdets skyddsvärde avsevärt har minskat eller om fredningen förhindrar att ett projekt eller en plan av stort allmänintresse genomförs. Om ett fredningsbeslut upphävs till förmån för ett projekt eller en plan skall landskapsstyrelsen sträva till att freda ett ur naturskyddssynpunkt motsvarande område. I ett beslut om upphävande skall grunden för upphävandet anges.

Innan landskapsstyrelsen upphäver ett fredningsbeslut som avser ett naturresevat som innehas av enskild skall kommunen och fastighetsägaren höras. På motsvarande sätt skall fastighetsägaren höras när det gäller ett naturminne som ägs av enskild.

13 §

Anteckning i fastighetsregistret

Ett fredningsbeslut som avser naturresevat som ägs av enskild och beslut om upphävande av sådant skall antecknas i fastighetsregistret.

(2 mom. lika som i framställningen).

3 kap.

Skydd av arter och biotoper

14 §

Fridlysning

Med undantag av de djurarter som är föremål för jakt enligt jaktlagstiftningen är samtliga vilda däggdjur och fåglar samt dessa fåglars bon och ägg ständigt fridlysta. Genom landskapsförordning *bestäms* vilka andra djur och (*uteslutning*) växter som är fridlysta inom landskapet.

Exemplar av en fridlyst växt- eller djurart får inte avlägsnas, dödas eller påverkas på sådant sätt att artens fortplantning eller fortsatta existens äventyras. Fridlysning enligt denna paragraf hindrar emellertid inte att den pågående markanvändningen fortsätter. Vid markanvändningen skall *åtgärder som kan störa eller skada* exemplar av fridlysta arter undvikas om det endast medför ringa olägenhet för fastighetsägaren eller innehavaren av särskild rätt till fastigheten.

15 §

Särskilt skyddsvärda arter

Om det finns risk för att *en* fridlyst växt- eller djurart skall försvinna, skall arten förklaras som särskilt skyddsvärd. Genom landskapsförordning *bestäms* vilka arter som är särskilt skyddsvärda. (2 mom. lika som i framställningen).

16 §

Särskilt skyddsvärda biotoper

Den biologiska mångfalden i naturen skall bevaras och främjas. Biotoper som på grund av sin begränsade förekomst har betydelse för *naturens mångfald* skall förklaras som särskilt skyddsvärda. Genom landskapsförordning *bestäms* vilka biotoper som är särskilt skyddsvärda.

En särskilt skyddsvärd biotop får inte utan landskapsstyrelsens tillstånd ändras så att den förlorar sin särart eller sin betydelse för bevarandet av den biologiska mångfalden. *En* ansökan om sådant tillstånd skall inlämnas till landskapsstyrelsen senast den 1 maj, varvid beslut i ärendet skall fattas före den 1 september.

(3-4 mom. lika som i framställningen).

17 §

(Lika som i framställningen).

18 §

Fångst av ryggradslösa djur

Fångst utomhus av insekter och andra ryggradslösa djur med ljus- eller doftfällor eller andra icke-selektiva metoder är *förbjudna*.

(2 mom. lika som i framställningen).

19 §

Begränsning av spridning av arter med främmande ursprung

(1-2 mom. lika som i framställningen).

Om det kommer till *landskapsstyrelsens* kännedom att en djur- eller växtart av främmande ursprung sprider sig snabbt i naturen eller om det finns anledning att misstänka att den kan medföra en hälsorisk eller ett hot mot arter som utgör ett naturligt inslag i landskapets flora eller fauna, kan landskapsstyrelsen vidta erforderliga åtgärder för att begränsa spridningen.

20 §

(Lika som i framställningen).

4 kap.

Landskapets internationella förpliktelser

21 §

Områden som bör skyddas

Landskapsstyrelsen skall upprätta en förteckning över sådana områden som bör fredas för att uppfylla landskapets internationella förpliktelser inom naturvården. *Förteckningen skall ange ändamålet med fredningen av varje enskilt område.*

(2-4 mom. lika som i framställningen).

22 §

(Lika som i framställningen).

23 §

Upphävande av skyddet

Skyddet av ett område som skyddats genom avtal med fastighetsägaren enligt 21 § 4 mom. kan upphävas genom tillämpning av 12 § 1 mom. *Upphävandet av skyddet skall ske i samråd med fastighetsägaren.*

Om det i ett särskilt skyddsområde eller i ett särskilt bevarandeområde förekommer en prioriterad livsmiljötyp enligt bilaga I till rådets direktiv om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (92/43/EEG) eller en prioriterad art enligt bilaga II till (uteslutning) direktivet, skall Europeiska gemenskapernas kommission höras innan skyddet av området får upphävas. *Om upphävandet kan motiveras av skäl som rör människors hälsa, betydelsefulla konsekvenser för miljön eller den allmänna säkerheten behöver kommissionen inte höras.*

24 §

Förbud mot införsel till landskapet

Om det krävs av naturskyddsskäl eller för att uppfylla landskapets internationella förpliktelser kan landskapsstyrelsen förbjuda införsel (*uteslutning*) av exemplar av djur- och växtarter samt

produkter som utvunnits ur sådana.

25 §

(Lika som i framställningen).

5 kap.

Vård av landskapsbilden

26 §

Skyltning i naturen

Skyltar och andra anordningar för information, reklam och liknande ändamål (reklamskyltar) får sättas upp utanför stads- eller byggnadsplanerat område om de motsvarar landskapsstyrelsens bestämmelser. Bestämmelser om reklamskyltar (*uteslutning*) utfärdas genom landskapsstyrelsens beslut eller genom landskapsförordning.

För annonsering om sammanträden, kulturella möten, idrottstävlingar, nöjeställningar eller andra sådana sammankomster eller medborgerliga val tillämpas inte 1 mom. Detsamma gäller reklamskylt som sätts upp på byggnad eller i byggnadens omedelbara närhet och som avser verksamhet som idkas där eller varor som säljs där. *En* reklamskylt som sätts upp med stöd av detta moment skall (*uteslutning*) utformas och placeras så att den anpassas till omgivningen.

(3 mom. lika som i framställningen).

27 §

Åverkan på naturföremål

På klippor, stenblock, träd och andra naturföremål får inte skrivas, ritas, målas eller på annat sätt framställas ord, bilder eller andra tecken eller symboler såvida *det inte görs i uppenbart skäligt syfte eller med stöd av lag*.

28 §

Nedskräpning

Det är inte tillåtet att skräpa ned utomhus, vare sig i naturen eller inom bebyggda områden, med glas, plåt, plast, *papper* eller annat avfall. Kommunen övervakar att denna paragraf efterlevs. Om renhållning *bestäms* särskilt.

29 §

(Lika som i framställningen).

6 kap.

Täktverksamhet

30 §

(Lika som i framställningen).

31 §

Aktsamhetsregler

En täkt får inte öppnas på ett sådant sätt att en vacker landskapsbild, betydande skönhetsvärden hos naturen eller speciella naturförekomster förstörs eller så att naturförhållandena genomgår betydande skadliga förändringar.

En täkt skall förläggas och täktverksamheten ordnas så att dess skadliga inverkan på naturen och landskapsbilden blir så liten som möjligt och att verksamheten inte för bosättningen eller miljön medför fara eller sådan olägenhet som till skäliga kostnader kan undvikas. När täktverksamheten har avslutats skall nödvändiga åtgärder vidtas för att återställa området.

32 §

Täkttillstånd

(1 mom. lika som i framställningen).

En täktplan skall fogas till ansökan om täkttillstånd enligt landskapsstyrelsens anvisningar. Täktplanen skall åtminstone innefatta en utredning om de åtgärder som kommer att vidtas för att undanröja eller begränsa företagets skadliga inverkan på naturmiljön samt för att återställa området när verksamheten har upphört.

Ett täkttillstånd skall beviljas om en enligt bestämmelserna uppgjord täktplan har framlagts och täktverksamheten eller regleringen av denna inte står i strid med aktsamhetsreglerna i 31 §. Ett täkttillstånd kan förenas med villkor som behövs av naturvårdsskäl eller för att trygga säkerheten kring takten. Landskapsstyrelsen kan också fordra att sökanden, innan takten öppnas, skall ställa godtagbar säkerhet för att åtaganden enligt täktplanen fullföljs eller för att villkor som förenats med täkttillståndet fullgörs.

Innan en ansökan om täkttillstånd slutligt prövas skall kommunen höras.

33 §

Undantag från kravet på täkttillstånd

Landskapsstyrelsens tillstånd enligt denna lag krävs inte för öppnande av sådan täkt som sker för husbehov eller som grundar sig på ett tillstånd av myndighet eller på en plan som fastställts av myndighet.

Oavsett vad som stadgas i 1 mom. krävs dock täkttillstånd för öppnande av (uteslutning) husbehovstäkt som innefattar sprängningsarbete som resulterar i att betydande mängder material lösgörs. I enskilda fall kan landskapsstyrelsen medge undantag från kravet på täkttillstånd enligt detta moment.

34 §

Övervakning

Landskapsstyrelsen övervakar att denna lag och bestämmelser som utfärdats med stöd av den efterlevs vid verksamhet som avses i detta kapitel. Landskapsstyrelsen kan genom en överenskomme överlåta övervakningen enligt denna paragraf till kommunen.

35 §

Utövarens ersättningskyldighet

Om *en* verksamhet som avses i detta kapitel medför skada eller olägenhet för en annan fastighet, eller för nyttjandet av den, har fastighetsägaren eller innehavaren av särskild rätt till fastigheten rätt att få full ersättning för detta av verksamhetsutövaren. Ersättning skall yrkas inom fem år från det att skadan eller olägenheten uppstått. Om en överenskommelse inte kan nås skall ersättningsfrågan avgöras med iakttagande i tillämpliga delar av landskapslagen om expropriation av fast egendom och särskilda rättigheter (62/79).

7 kap.

Inlösning och ersättning

36 §

Landskapets expropriationsrätt

Landskapet har rätt att för inrättande av *ett* naturreservat eller fredande av *ett* naturminne expropriera fast egendom samt att i expropriationsväg fastställa inskränkningar i ägarens rätt att nyttja sådan egendom. Innan beslut om expropriation fattas skall kommunen höras.

(2 mom. lika som i framställningen).

37 §

Landskapets inlösningskyldighet

När *en* ansökan om täkttillstånd har avslagits är landskapet skyldigt att lösa in området i fråga om fastighetsägaren kräver det, såvida området inte kan användas för jord- eller skogsbruk, byggande eller motsvarande ändamål som medför skälig nytta. Inlösningskyldigheten uppstår inte förrän avgörandet i tillståndsfrågan har vunnit laga kraft.

Den kommun där området är beläget har dock rätt att i första hand lösa in område som avses i 1 mom. Landskapsstyrelsen skall omedelbart underrätta kommunen när sådant krav på inlösen har framställts. Är området enligt landskapsstyrelsens bedömning av särskild betydelse med hänsyn till naturvården tillkommer dock *inlösningsrätten landskapet* oberoende av kommunens inlösningsanspråk.

38 §

Landskapets ersättningskyldighet

Medför bestämmelser som utfärdas med stöd av 15 eller 16 § *en olägenhet som inte är ringa* har fastighetsägaren rätt till full ersättning för olägenheten. Fastighetsägaren har emellertid inte rätt till ersättning *före en ansökan om tillstånd att avvika från bestämmelserna har avslagits*.

Medför *ett* fredningsbeslut som fattas enligt denna lag *en olägenhet som inte är ringa*, har fastighetsägaren rätt att av landskapet få full ersättning för olägenheten. Detsamma gäller om *ett* avtal som sluts med stöd av 21 § 4 mom. medför att fastighetsägaren åsamkas olägenhet som inte är ringa.

(3 mom. lika som i framställningen).

39 §

Landskapets ersättningsskyldighet vid tillfälligt åtgärdsförbud

Medför ett tillfälligt åtgärdsförbud enligt 7 § olägenhet som inte är ringa, gäller rätt till ersättning enligt 38 §. Om fredning inte kommer till stånd är den som har fått ersättning skyldig att betala tillbaka ersättning för olägenhet som inte längre åsamkas.

(2 mom. lika som i framställningen).

Medför ett tillfälligt åtgärdsförbud enligt 36 § olägenhet som inte är ringa har den som har rätt till ersättning enligt 38 §, rätt till full ersättning för olägenheten om expropriation inte kommer till stånd.

40 §

(Lika som i framställningen).

8 kap.

Straff och andra påföljder

41 §

Naturvårdsförseelse

Den som uppsåtligen eller av vårdslöshet

1) olagligt vidtar åtgärder i strid med ett fredningsbeslut eller i strid med ett avtal om skydd enligt 21 § 4 mom,

2) utan erforderligt tillstånd överlåter, tar emot eller på annat sätt anskaffar, saluför eller håller i ägo exemplar av arter som är fridlysta enligt denna lag eller

3) på annat sätt bryter mot denna lag eller med stöd av den utfärdade bestämmelser skall, om det inte i denna eller annan lag föreskrivs ett strängare straff för gärningen, dömas för naturvårdsförseelse till böter.

42 §

Naturvårdsbrott

Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet

1) bryter mot en fredningsbestämmelse som avser växt- eller djurart vilken har förklarats som särskilt skyddsvärd,

2) i strid med 16 § 3 mom. ändrar en biotop vilken har förklarats som särskilt skyddsvärd,

3) utan erforderligt täkttillstånd öppnar en täkt eller påbörjar sådant sprängningsarbete som avses i 30 § 2 mom. eller

4) i strid med 19 § i naturen planterar en växtart eller släpper ut en djurart som inte utgör ett naturligt inslag i landskapets flora eller fauna

skall, om inte överträdelsen anses vara ringa, dömas för naturvårdsbrott till böter eller till

fängelse i högst två år.

43 §

Tvångsmedel

(1 mom. lika som i framställningen).

Den övervakande myndigheten kan förena förbud och *ålägganden* som meddelats med stöd av 1 mom. med vite eller med hot om *fullgörande av skyldigheterna* på den försumliges bekostnad.

Polisen är skyldig att ge handräckning om det är nödvändigt för att avbryta *en* rättsstridig åtgärd som avses i denna paragraf.

44 §

Förverkandepåföljd

Det som erhållits genom *en* gärning som avses i 41 eller 42 §, eller dess värde, skall dömas förverkat till staten.

45 §

Rätt till omhändertagande

Den som har till uppgift att övervaka att denna lag eller med stöd av den utfärdade bestämmelser efterlevs har rätt att omhänderta jakt-, insamlings- och annat redskap som använts i strid med lagen eller nämnda bestämmelser. Detsamma gäller det som (*uteslutning*) åtkommits genom användande av sådant redskap.

Det som omhändertagits enligt 1 mom. skall utan dröjsmål överlämnas till polisen.

46 §

(Lika som i framställningen).

9 kap.

Särskilda bestämmelser

47 §

Kungörelse av fredningsbeslut

Ett fredningsbeslut skall kungöras i en lokal tidning med allmän spridning i landskapet.

Ett fredningsbeslut som avser ett naturreservat skall anslås på lämpligt ställe inom området.

Ett fredningsbeslut som avser ett naturminne skall anslås på lämplig plats invid skyddsobjektet.

(3 mom. lika som i framställningen).

48 §

Ändringssökande

Beslut som landskapsstyrelsen fattat med stöd av denna lag kan överklagas hos högsta förvaltningsdomstolen. Landskapsstyrelsen kan bestämma att *ett* beslut som fattats med stöd av denna

lag skall iakttas trots eventuella besvär, såvida inte besvärsmyndigheten beslutar något annat.

I kommunallagen för landskapet Åland (73/97) finns bestämmelser om sökande av ändring i ett beslut som en kommunal myndighet har fattat enligt denna lag.

49 §

(Lika som i framställningen).

50 §

(Lika som i framställningen).

51 §

Övergångsbestämmelser

Genom denna lag upphävs landskapslagen (*uteslutning*) den 23 maj 1977 om naturvård (41/77). Om det i annan lagstiftning hänvisas till den upphävda lagen skall hänvisningarna i tillämpliga delar avse bestämmelserna i denna lag.

Beslut om inrättande av naturreservat och fredande av *naturminnen*, liksom beslut som avser fridlysta och särskilt skyddsvärda arter, som fattats med stöd av den upphävda lagen förblir i kraft tills något annat bestäms med stöd av denna lag.

Tillstånd som landskapsstyrelsen beviljat innan denna lag träder i kraft förblir gällande under den tid som föreskrivits i respektive tillstånd. Ansökningar om *tillstånd* som är under behandling när denna lag träder i kraft skall behandlas enligt den upphävda lagen. (*Uteslutning*)

Mariehamn den 7 januari 1998

Ordförande

Olof Erland

Sekreterare

Marine Holm-Johansson

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

Reservation

Utskottet föreslår att 12 § antas enligt landskapstyrelsens förslag.
Eftersom jag anser att inrättandet av naturreservat och fredning av naturminne i princip sker för all framtid, anser jag att synnerligen höga krav måste föreligga för att möjliggöra ett upphävande av ifrågavarande beslut.

Med hänvisning till det sagda föreslår jag
att lagförslagets 12 § 1 mom. erhåller följande lydelse:

Fredningsbeslut får upphävas endast om områdets skyddsvärde avsevärt minskat eller om fredningen förhindrar att ett projekt eller en plan av *ytterst* stort allmänintresse genomförs. Om fredningsbeslut upphävs till förmån för ett projekt eller en plan skall landskapsstyrelsen sträva till att freda ett ur naturskyddssynpunkt motsvarande område. I beslut om upphävande skall anges grunden för upphävandet.

Mariehamn den 7 januari 1998

Christian Beijar

Received of the Treasurer of the County of ... the sum of ... Dollars for ...

for the purpose of ...

Witness my hand and the seal of the County of ... this ... day of ... 19...

County Clerk

[Signature]

County Clerk

Reservation

Vi anser att betänkandets allmänna motiveringar i tillägg borde innehålla följande av sakkunniga inhämtad information i upplysande syfte.

Samråd

Utskottet har noterat att vissa miljöstörandeingrepp i naturen inte omfattas av vare sig tillståndsbestämmelser eller aktsamhetsregler i förslaget till ny naturvårdslagstiftning. Ett sådant ingrepp är till exempel tippning av material som inte kan hänföras till nedskräpning. Vidare är en husbehovstäkt visserligen underkastad allmänna aktsamhetsbestämmelser i 31 § men i övrigt undantagen tillståndsprovning, oavsett hur mycket material som tas från takten.

Utskottet har erfarit att husbehovstäkter som till exempel används för att bygga längre skogsbilvägar kan orsaka skador i miljön. Byggandet av skogsbilvägar är för övrigt i sig ingrepp i miljön som helt står utanför myndighetskontroll.

Utskottet har noterat att det i svensk lagstiftning finns ett samrådsförfarande som kan tillämpas i situationer när lagbestämmelserna inte är tvingande. Ett samrådsförfarande enligt svensk lagstiftning syftar till att ge myndigheten möjlighet att samråda med markägaren om de åtgärder som behövs för att begränsa eller motverka allvarliga skador på naturmiljön.

Utskottet konstaterar att det i gällande lagstiftning inte finns lagstöd för landskapsstyrelsen eller kommunen att inleda ett samrådsförfarande med en markägare som påbörjat ett ingrepp som inte omfattas av tillståndsplikt. Utskottet anser att landskapsstyrelsen efter en utvärdering och inför en eventuell ändring av naturvårdslagen bör beakta ändamålsenligheten av ett samrådsförfarande.

Terrängkörning

Under utskottsbehandlingen av lagen har utskottet uppmärksamats på att den åländska lagstiftningen saknar bestämmelser om nyttjande av motorfordon i naturen. Det som utskottet närmast har i åtanke är nöjeskörning med terrängfordon i skog och mark och körning med så kallade vattenskotrar och motsvarande på vattendrag. Enligt gällande lagstiftning kan en markägare tillåta sådan körning på sina ägor oberoende av årstid och eventuella skador och störningar som det medför i naturen.

Utskottet anser att landskapsstyrelsen bör utreda behovet av lagstiftning till denna del.

Mariehamn den 11 februari 1998.

Olof Erland

Christian Beijar

Handwritten title or header text

Handwritten text block 1, consisting of several lines of cursive script.

Handwritten text block 2, continuing the cursive script from the previous section.

Handwritten text block 3, the final section of text on the page.